

адміністративні правопорушення; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів досудового розслідування та прокурорів. До другорядних же правоохоронних функцій, тобто тих, які передують здійсненню основних і створюють організаційні та правові підстави для їх застосування, можна віднести контрольну, дозвільну, правороз'яснювальну, аналітичну, інформаційну, нормотворчу та координаційну.

Таким чином, до системи правоохоронних органів слід відносити лише ті, які спеціально створюються державою для виконання будь-якої (будь-яких) головної правоохоронної функції за чітко встановленою законом процедурою. Саме такий напрямок діяльності для правоохоронного органу має бути основним (головним або пріоритетним).

Список бібліографічних посилань

1. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 № 3781-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення: 15.03.2019).

2. Шай Р. Перспективи модернізації правоохоронних органів в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 219–224.

3. Шоптенко С. С. Компетенція правоохоронних органів у провадженнях за скаргами громадян. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. Вип. 27. С. 33–36.

4. Юсупов В. А. Правоохоронні органи України: проблеми реформування : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 383 с.

Одержано 18.03.2019

УДК 342.5:342.9

Вікторія Юрійвна ЦЕБИНОГА,

курсант 4 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7500-3378>

(науковий керівник – Чумак В. В., кандидат юридичних наук,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової роботи

Харківського національного університету внутрішніх справ)

ГЕНЕРАЛЬНА ДИРЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [1]. Реалізація вказаного положення повинна відповідати, насамперед, принципам законності та верховенства права, що реалізуються в рамках здійснення правоохоронної функції держави.

Загальновідомо, що функції як основи напрямки державної діяльності повинні повною мірою розкривати завдання, що ставляться державою перед відповідними, уповноваженими на те суб'єктами реалізації правоохоронної функції. Сьогодні в складних економічних та політичних умовах та в цілому нестабільній ситуації в державі, що зумовлена в т.ч. і проведенням Операції Об'єднаних Сил на Сході України, виникає необхідність визначення сутності правоохоронної функції, що реалізується Національною поліцією України.

В даному контексті слід наголосити, що ключовим є вивчення успішного зарубіжного досвіду реалізації вказаної функції спеціальними суб'єктами. Відтак, нами було обрано Французьку Республіку, яка на сьогодні є одним із головних партнерів України в рамках реформування органів внутрішніх справ України та вдосконалення діяльності Національної поліції України.

Першочерговим відзначимо, що умовно виділяють такі моделі правоохоронної функції як: централізована, децентралізована та змішана. Франція відповідно відноситься до централізованої моделі правоохоронної функції держави. Вказана модель означає напрямок діяльності уповноважених на те суб'єктів, що забезпечує збереження суспільства як цілісності, що реалізується у вирішенні завдань із охорони громадського порядку, забезпечення свободи, безпеки і власності громади та держави, окремих груп і громадян [2, с. 46].

Зазначимо, що правоохоронна функція у Франції існувала на всіх етапах її розвитку, але суттєвих змін зазнав зміст правоохоронної функції та коло суб'єктів з її реалізації. Складовою частиною процесу реформації суб'єктів реалізації правоохоронної функції стала інституціоналізація поліцейської діяльності – створення спеціальних державних органів, що реалізують поліцейські функції в ході реалізації поліцейської діяльності [3, с. 110], і трансформація «поліцейської діяльності як форми реалізації управлінської функції держави» в «самостійну матеріальну і процесуальну форму реалізації правоохоронної функції» [4, с. 211]. Таким чином, поліцейська діяльність являє один з видів правоохоронної діяльності поряд із судовою та прокурорською діяльністю і може бути визначена як організаційно-правове оформлення поліцейської функції як частини, тобто щодо самостійного компонента, правоохоронної функції держави [2, с. 46–47].

На сьогодні до числа суб'єктів реалізації правоохоронної функції належать: Національна поліція та Національна жандармерія Франції, а також, муніципальні поліцейські служби, через діяльність яких здійснюється правоохоронна функція на професійній основі. У цій своїй якості вона може бути розглянута як складний державний інститут, оскільки інститут поліції – це не що інше «як система спеціальних державних органів, що реалізують поліцейську функцію здійснюючи поліцейську діяльність» [3, с. 24]. В даному контексті слід наголосити, що французька поліція знаходиться в системі Міністерства внутрішніх справ Французької Республіки та складається із декількох структурних підрозділів, основними з яких, як вже було зазначено вище, є Національна поліція та Національна жандармерія. Керівним в даному контексті органом є Генеральна Дирекція Національної поліції Франції (далі – Дирекція), що безпосередньо підпорядкована Міністру внутрішніх справ Франції та основним напрямом діяльності якого визначено – правоохоронну функцію.

З метою ефективної реалізації правоохоронної функції було створено ряд підрозділів, що входять до структури Дирекції. Серед них:

1) Генеральна служба (le service général) реалізує правоохоронну функцію шляхом виконання завдання із розслідування кримінальних правопорушень та боротьби зі злочинністю;

2) Бригада безпеки міст (La brigade de sûreté urbaine) займається адміністративним провадженням, а також здійснює обробку та аналіз первинних даних про кримінальні правопорушення;

3) Служба криміналістичного обліку – відповідає за своєчасність звільнення осіб, яких незаконно було позбавлено волі;

4) Оперативний підрозділ з нещасних випадків та дорожніх правопорушень (La brigade des accidents et des délits routiers) забезпечує безпеку дорожнього руху;

5) Департаментські підрозділи безпеки (Les sûretés départementales) виконують завдання адміністративного розслідування, а також, активно співпрацюють з відділом по неповнолітніх та відділом боротьби з наркотиками;

6) Мобільні служби безпеки (les Unités Mobiles de Sécurité), роти (CDI) та групи (SI) – займаються завданням із запобігання правопорушенням;

7) Групи швидкого реагування Національної поліції (Les groupes d'intervention de la police nationale) здійснюють ефективне та швидке реагування випадків крайньої безпеки, жорстокого насилля, випадків терористичних актів, бунту у місцях позбавлення волі та затримання особливо небезпечних злочинців [5].

Таким чином, Дирекція реалізує правоохоронну функцію через уповноважених суб'єктів, що входять до структури Національної поліції Франції, забезпечує її реалізацію та здійснює контроль за діяльністю вказаних підрозділів. Зазначимо, що в сучасних умовах розвитку демократії та правової держави з метою ефективної реалізації правоохоронної функції держави в країнах Європейського Союзу активно вдосконалюються та впроваджуються новітні форми та методи реалізації правоохоронної функції держави через відповідні владні структури, основу роль серед яких виконують органи поліції. Оскільки поліція є центральним органом, що виконує завдання із забезпечення внутрішньої безпеки та забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 03.04.2019).

2. Андреева И. А. Полицияская система Франции: генезис, формирование, развитие (вторая половина XVII – начало XXI вв.) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Омск, 2015. 52 с.

3. Мушкет И. И. Генезис «полицейского права» в контексте эволюции правовой системы России (историко-теоретический анализ) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. СПб., 2003. 452 с.

4. Числов А. И. Профессиональная правоохранительная деятельность: теоретико-правовое исследование : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. СПб., 2000. 372 с.

5. Бирюков П. Н. Полиция Французской Республики. Национальная полиция. *Евразийский юридический журнал*. 2009. № 8 (15). URL: <https://eurasialaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/politsiya-frantsuzskoj-respubliki> (дата звернення: 03.04.2019).

Одержано 05.04.2019

УДК 342.7.021(477)

Сергій Болеславович ЧЕХОВИЧ,

*кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України,
Адміністрація Президента України*

ДІЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ЩОДО ВИЗНАННЯ БІЖЕНЦЕМ В УКРАЇНІ

Принцип верховенства права як невід'ємний елемент системи цінностей, покладених в основу правопорядку, став одним із найактуальніших об'єктів наукових дискусій в сучасній українській юридичній науці, в якому віддзеркалився спосіб мислення, сформований усім попереднім періодом нашого суспільного буття; до його проблеми все частіше звертаються не лише правознавці, а й політологи, філософи, соціологи, представники інших галузей науки.

Усе частіше верховенство права закріплюється у міжнародному праві, національних конституціях держав та їх законах, ним активно користуються та посилаються на нього міжнародні й національні суди. Згадаймо Загальну декларацію прав людини 1948 року, Статут Ради Європи 1949 року, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, установчі та інші договори Європейського Союзу, зокрема Хартію основоположних свобод прав Європейського Союзу 2000 року тощо.

У сучасній літературі автори, керуючись своїми внутрішніми переконаннями, характеристику ідеї, доктрини, принципу та аналіз підходів до розуміння верховенства права зазвичай розпочинають із виявлення у роботах мислителів різних часів (від античності, доби Просвітництва, Нового часу), документальних пам'яток. Натомість припускаємо, що його історичні витоки мають глибинні корні і сягають часів Старого Заповіту, про що містять його книги, зокрема: «Тож за праведністю царюватиме цар, а князі володітимуть за правосуддям; тоді пробуватиме право в пустині, на ниві ж родючій сидітиме правда; і буде роботою істини мир, а працею правди спокійність й безпека навіки». (Ісаїя 32:1, 16, 17).

Сформулювати вичерпну дефініцію цього принципу дуже складно, якщо не сказати – неможливо. Це підтверджується світовим досвідом багаторічної діяльності органів конституційного контролю та судової влади в країнах із високо розвинутою правовою культурою суспільства та сталою правовою системою, наприклад, у ФРН, Франції, Італії, США.

Утім спробуємо окреслити його фундаментальні ознаки. Принцип верховенства права означає, що позитивне право, яке створюється людьми, має ґрунтуватися на природному праві, яке обмежує насамперед державну владу. Проте основний його зміст полягає у пріоритетності прав і свобод людини та нерозривно пов'язаний з такими морально-правовими цінностями як справедливість, людська гідність, свобода, рівність, безпека. За таких обставин верховенство права стає основоположним, всеохоплюючим, інтегруючим принципом сучасного конституційного правопорядку в Україні.

Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) у Доповіді «Верховенство права», яка схвалена на 86-му пленарному засіданні (25–26 березня 2011 року), зауважує, що визначення, надане відомим британським суддею та юристом Т. Бінгемом, ймовірно, найкраще охоплює основні елементи верховенства права, а саме: всі особи та органи влади в межах держави, громадські чи приватні, повинні мати обов'язки та користуватися перевагами, що надаються законами, які відкрито створюються, залишатимуться чинними в майбутньому та відкрито застосовуються в судах.

На сьогодні, використовуючи практику чи не найбільш незаангажованої судової установи світу – Європейського суду з прав людини – принцип верховенства права тлумачиться як